

Op de orgelbank: Véronique van den Engh

Véronique van den Engh treffen we graag op de orgelbank van het prachtige hoofdorgel in de Kathedrale Basiliek van Sint-Jan in 's-Hertogenbosch. Een orgel van een bijzondere schoonheid en dito historie. Maar voor een gesprek met Véronique is het wat gemakkelijker om haar thuis te treffen, op de orgelbank van haar studie-orgel, het voormalige huisorgel van Maurice Pirenne.

“EERST PIANO SPELEN EN DAARNA ORGEL!”

De opa van Véronique, Paulus Broersen, was in de Heilig Hartkerk in Haarlem organist en koordirigent van een jongenskoor. Zijn zoon Aat nam het organistschap daar van hem over. “En als vijfjarige bij hem zittend op de orgelbank schijn ik gezegd te hebben ‘Dat wil ik ook’. Dat zou wel mogen, maar er werd me wel duidelijk aangezegd: ‘Eerst piano spelen en daarna orgel!’. Je moest eerst kunnen lezen, dus vanaf mijn zevende jaar ging ik op pianoles. Mijn ouders verhuisden naar 's-Hertogenbosch, waar ik geboren ben. Daar kreeg ik mijn eerste pianolessen. Ook ging ik vanaf mijn twaalfde zingen in het meisjeskoor van de Schola van de Sint-Jan, dat drie jaar eerder door Maurice Pirenne was opgericht. De keus tussen hockey of orgel was uiteindelijk niet zo moeilijk: ik koos voor orgel. Vanaf mijn veertiende ging ik dan ook iedere twee weken op zondag met de trein naar Haarlem om bij mijn oom Aat Broersen, leerling van Albert de Klerk en eveneens dirigent-organist van de Heilig Hartkerk, orgellessen te nemen. In Den Bosch kon ik gelukkig op diverse orgels, zoals dat van de Sint Cathrien, studeren.”

DE ‘KLIK’ MET MAURICE

“Mede door mijn ervaringen met Maurice Pirenne koos ik bewust voor het conservatorium in Tilburg waar hij docent orgel was. Zijn manier van muziek maken was ik gewend van het koor. Hoe hij omging met melodische lijnen, daar wilde ik verder mee. De laatste twee jaren van de middelbare school deed ik daar de vooropleiding. En dan krijg je ineens bij de Schola met Allerzielen een vuurdoop: ‘Huub ten Hacken is er niet en er móet *De profundis* van Von Gluck gezongen worden met orgel. Jij speelt straks orgel, ga op de plebanie maar even studeren.’ En ik had maar 20 minuten ...

In Tilburg werd het uiteraard hoofdvak

orgel en bijvak piano (bij Max Geene en Cecile de Grijs), en vanaf het tweede jaar ook koordirectie (bij Cees Rotteveel). Ik vergeet nooit meer dat Maurice me in 1978 hier in de Grote Kerk op ‘het Bätz’ vroeg te registreren bij een concert van hem. Er was duidelijk een ‘klik’, dat was wederzijds en dat heeft veel bepaald in mijn muzikale leven. Maar ook zo bijzonder wanneer je voor het eerst Maurice bij het koor moet vervangen, zo bijzonder dat het ook gaat wanneer hij er niet is. Ik verving steeds vaker de organist en de rector cantus, stond klaar voor beiden. Wel een luxe situatie voor Sint-Jan, koor en organist.”

’T ZIT IN DE FAMILIE ...

“Zoals ik aangaf waren mijn voorouders actief in de muziek. Mijn moeder en broer spelen viool. En mijn man Paul Leenders heb ik leren kennen op de Schola waar hij op het jongenskoor zong en waarvan hij later ‘proost’ (voorzitter) werd. Ook onze beide kinderen zingen in de Schola Cantorum. Je moet kinderen ook in contact laten komen met muziek. Daarin moet je ze opvoeden! Ouders moeten daarvan het belang inzien. Het is een stukje leervermogen, concentratie, samen muziek maken. Je geeft de kinderen een scala aan vaardigheden mee; ze maken bijvoorbeeld op de Schola ook een stuk geschiedenis mee en zijn onderdeel daarvan! Ik ben er best trots op dat ik vanaf 1983 ruim 25 jaar assistent-organist en vanaf 1985 ruim 20 jaar assistent-dirigent ben geweest en sinds 1989 docent ben van de Schola Cantorum. Het afgelopen Ceciliafeest van de Schola vierde ik mijn 40-jarig jubileum als lid van het koor. 34 jaar zingend lid en 6 jaar ambtshalve lid als organist. Ik werd gehuldigd met het goud van de NSGV. Bijzonder daarbij was dat toen ook mijn dochter haar 12½-jarig jubileum vierde.”

WIM VAN DER ROS

‘Liever de helft helemaal goed dan helemaal voor de helft goed’

KERKMUSICUS OF CONCERTORGANIST?

“Ik zie mezelf primair als kerkmusicus. En voor de concerten pak ik beet wat ‘voorbijkomt’. Dat is wel een stok achter de deur voor de studie van weer ander werk. Overigens speel ik voor en na de mis in de Sint Jan altijd een groter werk uit de literatuur. Ik houd me bij mijn muziek wel nadruk-

kelijk aan het kerkelijk jaar. En je merkt dat dat ontzettend gewaardeerd wordt. Wat nu wel weer zo jammer is, is dat de parochie hier gewoon aan het bezuinigen is op kerkmuziek. Dan moet je de helft van je uren inleveren. Ook de Schola, waarvan Jeroen Felix de huidige dirigent is, heeft daaronder te lijden! Triest en een zeer zorgelijke

ontwikkeling.

Ik stimuleer de concertpraktijk ook graag vanuit mijn functie als bestuurslid bij de Stichting Orgelkring ‘Hendrik Niehoff’ hier in Den Bosch. Sinds vorig jaar organiseren we in de maand juni ook altijd ‘Juni-Junior-concerten’. Die vinden plaats in de serie maar daardoor betrek je wel de jongeren erbij.”

HOE KARAKTERISEER JE HET ORGEL?

“Op dit orgel kan veel. Het is geen typisch Bach-orgel. Het belangrijkste is dat het instrument zo’n eenheid vormt. Dat heb ik ook geprobeerd met mijn recente cd aan te geven. De organist is de vertaler van het stuk naar het instrument; daarbij moet je uiteraard rekening houden met het orgel zelf, zijn speelaard en klankkleuren, maar ook met de akoestiek van de kerk. En dan moet je wel concessies doen bijvoorbeeld bij de Franse romantiek; je hebt geen zachtere hobo of een zwelwerk. Maar waarom zou ik de toehoorders Franck onthouden? Het koororgel is natuurlijk ‘Frans getint’. Daar heb je dan ook een heel andere manier van muziek maken en daar doe ik dus ook veel met het koor.

We hebben hier trouwens veel gedaan. Bas de Vroome heeft hier op het koororgel ook wel Distler

Het Verschuieren-koororgel.

gespeeld. Samenspel van een koperkwintet van het Brabants Orkest met het orgel. Maar wat ook kan is een stuk voor twee orgels. Samen met Willem Hörmann en ook Stephan van de Wijgert hebben we het verschil in toonhoogte weten te overwinnen!

“ORGELSPLEN IS TOPSPORT BEDRIJVEN!”

“Het is natuurlijk geweldig dat ik zowel van Maurice Pirenne als van Louis Toebosch van zo dichtbij zo veel heb mogen leren. Alles heeft daardoor een andere dimensie gekregen. Hoe zij het alles ook voorbereiden, het hele traject. En ook hoe je omgaat met je programma's. Maurice wisselde erg af in zijn programmering, en dat doe ik ook; dat is verfrissend voor de toehoorders. Het is heel jammer dat parochiebesturen er geen idee van hebben dat je voor iedere uitvoering flink moet studeren. Zoals een topsporter continu in training is om het voor hem beste resultaat te bereiken, zo studeert een organist flink voor iedere uitvoering. Onbegrijpelijk dat ze dan durven zeggen 'Dat heb je toch weleens gespeeld, dat doe je toch zo'. Nee, orgelspelen is het bedrijven van topsport!”

VERKNOCHT AAN DE SINT-JAN?

“Ik ben muzikaal voor een belang-

rijk deel 'opgegroeid' in de Sint-Jan. Heel dichtbij en nauw samenwerkend met Maurice. Hij wist mensen boven zichzelf uit te tillen. Kenmerkend was zijn gezegde: 'Liever de helft helemaal goed dan helemaal voor de helft goed.' Dat draag ik graag met me mee. En dan kan ik alleen maar dankbaar terugdenken aan het moment dat ik gebeld werd door plebaan Van Rossem met de vraag 'Wil jij hier de organist worden?' Je kunt dromen hebben, je kunt vervangend organist zijn, maar hiermee gaf Maurice je ook het vertrouwen, dat maakt ook strijdbaar en dat zit diep geworteld. Hij had het zelf geregeld met het kerkbestuur en met de

Rector Cantus, die het unaniem met hem eens waren. Ik heb zijn muzikale wijsheid mogen ervaren en daarop kan ik voortgaan hier in de Sint Jan.”

“DE NACHTWACHT VAN 'S-HERTOGENBOSCH”

“Het is geweldig dat straks in 2017 de kas 400 jaar oud is, de mooiste orgelkas van Nederland, die ik 'de Nachtwacht van 's-Hertogenbosch' noem. Dan komt er een boek uit met de neerslag van een tien jaar durend onderzoek naar de kas door Frans Sluijter, met prachtige foto's van Marc Bolsius en ook met medewerking van Wies van Leeuwen. Daar kan ik echt naar uitkijken. Een droom van mij om al het fraaie beeldsnijwerk met foto's naar beneden te halen, zodat alle mensen ervan kunnen genieten.”

Foto: Wirm van der Ros

'De Nachtwacht van 's-Hertogenbosch'.

